

Sygn. akt I ACz 1198/18

POSTANOWIENIE

Dnia 2 listopada 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Jastrzębska

Sędziowie: SA Anna Bohdziewicz

SA Joanna Naczyńska (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 2 listopada 2018 roku w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Komitetu Wyborczego Wyborców T. D.

przy udziale Z. B. (1) i Komitetu Wyborczego Wyborców Z. B. (1)

o wydanie orzeczenia w trybie art. 111 § 1 kodeksu wyborczego

na skutek zażalenia wnioskodawcy

na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 31 października 2018 r., sygn. akt I Ns 26/18

p o s t a n a w i a:

oddalić zażalenie.

SSA Joanna Naczyńska SSA Ewa Jastrzębska SSA Anna Bohdziewicz

Sygn. akt I ACz 1198/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Komitet Wyborczy Wyborców T. D. wniósł o wydanie orzeczenia w trybie art. 111 § 1 kodeksu wyborczego, domagając się:

1) zakazania uczestnikom postępowania - Z. B. (1) i jego Komitetowi Wyborczemu rozpowszechniania nieprawdziwych informacji jakoby wnioskodawca nie respektował zasady czystej i merytorycznej kampanii wyborczej poprzez kolportowanie wśród mieszkańców Miasta i Gminy S., opartych na kłamstwie i zmanipulowanych materiałów wyborczych, w ramach których:

- przedstawiono zdjęcia zaniedbanego budynku gminnego (OSP D.) sugerując, że jest on własnością Miasta i Gminy S. i to ta Gmina ponosi odpowiedzialności za stan tego budynku;

- oskarżono obecne władze Miasta i Gminy S. o ponoszenie odpowiedzialności za zaniedbane przez Powiat (...) drogi i chodniki,

co miało stanowić przykład populizmu, kłamstwa i manipulacji;

2) nakazania uczestnikom postępowania sprostowania nieprawdziwych informacji określonych w pkt 1. wniosku przez opublikowanie sprostowania następującej treści: „Ja Z. B. (1) jako kandydat na funkcję Burmistrza Miasta i Gminy S. oraz Komitet Wyborczy Wyborców Z. B. (1) prostujemy informację jakoby Komitet Wyborczy Wyborców T. D. nie respektował zasady czystej i merytorycznej kampanii wyborczej poprzez kolportowanie wśród mieszkańców Miasta i Gminy S. opartych na kłamstwie i zmanipulowanych materiałach wyborczych. Z. B. (1) - kandydat na Burmistrza Miasta i Gminy S. oraz Komitet Wyborczy Wyborców Z. B. (1)”

oraz nakazanie utrzymania tego oświadczenia na wskazanych we wniosku witrynach internetowych przez okres 14 dni od uprawomocnienia się orzeczenia;

3) nakazanie uczestnikom postępowania przeproszenia wnioskodawcy poprzez opublikowanie na wskazanych we wniosku stronach internetowych oświadczenia następującej treści:

„Ja Z. B. (1) jako kandydat na funkcję Burmistrza Miasta i Gminy S. oraz Komitet Wyborczy Wyborców Z. B. (1) przepraszamy Pana T. D. za nieprawdziwe oskarżenie go o przekazywanie mieszkańcom Miasta i Gminy S. opartych na kłamstwach, zmanipulowanych materiałach wyborczych oraz za sugerowanie, iż jest on osobą nie posiadającą podstawowej wiedzy na temat zasobów Miasta i Gminy S., nie będzie w stanie zaprezentować realistycznego programu wyborczego i nie będzie wystarczająco kompetentny, aby bez szkody dla mieszkańców zarządzać budżetem i mieniem Gminy S.. Z. B. (1) - kandydat na Burmistrza Miasta i Gminy S. oraz Komitet Wyborczy Wyborców Z. B. (1)”

oraz nakazanie utrzymania tego oświadczenia na wskazanych we wniosku witrynach internetowych przez okres 14 dni od uprawomocnienia się orzeczenia.

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca wyjaśnił, że jest kandydatem w wyborach samorządowych na funkcję Burmistrza Miasta i Gminy S. oraz, że w drugiej turze wyborów, 4 listopada 2018r., będzie konkurował o to stanowisko z uczestnikiem Z. B. (1). Podał, że w materiałach wyborczych uczestników postępowania zamieszczonych w Internecie, we wpisie z 19 października 2018r., rozpowszechniono wśród mieszkańców Miasta i Gminy S. informacje dotyczące in gremio, innych, nie wymienionych z nazwy konkurencyjnych komitetów wyborczych, a zatem także wnioskodawcy i jego komitetu wyborczego. We wpisie wyrażono m.in. ubolewanie, że nie wszystkie komitety wyborcze respektowały zasady czystej i merytorycznej kampanii i rozpowszechniały zmanipulowane materiały wyborcze, nierzadko oparte na kłamstwach i jako przykład wymieniono podanie informacji o zaniedbywaniu budynków gminnych z zamieszczeniem zdjęcia remizy OSP D., która nie stanowi mienia gminnego, lecz jest własnością Ochotniczej Straży Pożarnej w D. i postawienie pytań: Czy osoby nieposiadające podstawowej wiedzy na temat zasobów Gminy S. będą w stanie zaprezentować realistyczny program wyborczy? Czy będą wystarczająco kompetentne, aby bez szkody dla mieszkańców zarządzać budżetem i mieniem Gminy S.? Wskazano, że podobnie sytuacja ma się do oskarżeń o nienależyte zabieganie o remonty dróg powiatowych i brak poczynienia w tym kierunku starań przez samorząd Gminy S.. Wnioskodawca podkreślił, że choć uczestnicy postępowania nie wskazali wprost, które komitety mieli na myśli, to jednak przez odniesienie się do określonych szczegółów (remiza OSP w D., oraz stan dróg i chodników) powiązali rzekomo kłamliwe i zmanipulowane wypowiedzi z wnioskodawcą i jego komitetem wyborczym. Wnioskodawca w swoim materiale wyborczym opublikował bowiem zdjęcie remizy OSP w D. oraz zdjęcia ulic pozbawionych chodników lub z zaniedbanymi chodnikami i wskazywał w swej kampanii wyborczej na brak należytych działań obecnych władz w zakresie współpracy z powiatem (...) na polu remontu dróg i chodników. Wnioskodawca wywodził, że wskazane wypowiedzi uczestnika, przedstawiają go w złym świetle, wprowadzają w błąd wyborców, prezentując wnioskodawcę jako człowieka niekompetentnego.

Uczestnicy postępowania wnieśli o oddalenie wniosku i zasądzenie kosztów postępowania. Wskazali, że zarzucane wypowiedzi nie są informacjami nieprawdziwymi oraz, że wyrażają opinie i nie poddają się ocenie takiej jak fakty. Poza tym nie wskazują adresata wypowiedzi.

Sąd Okręgowy w Częstochowie - postanowieniem z 31 października 2018r. - oddalił wniosek i zasądził od wnioskodawcy na rzecz każdego z uczestników po 240 zł z tytułu kosztów postępowania. Rozstrzygnięcie to podjął, przyjmując jako bezsporną zarówno treść wypowiedzi sygnowanych przez Z. B. (1), które stanowią podstawę wniosku, a zostały umieszczone 19 października 2018r. na stronach internetowych uczestników, jak i przyjmując jako bezsporną treść Informatora Wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców T. D., który według wnioskodawcy stanowi punkt odniesienia przytoczonych we wniosku wypowiedzi jego konkurenta w wyborach. Oceniając zasadność wniosku – w oparciu o art. 105, 106 i 111 § 1 kodeksu wyborczego, Sąd Okręgowy stwierdził, że kwestionowany przez wnioskodawcę materiał wyborczy pochodzi z ostatniego dnia kampanii wyborczej w wyborach samorządowych, które w pierwszej turze odbyły się 21 października 2018r., stanowi swoiste podsumowanie kampanii wyborczej przez uczestnika Z. B. (1), o czym świadczą słowa zamieszczone na jego wstępie: „Dobiega końca kampania wyborcza”, przy czym w istocie zawiera słowa: „Niestety ubolewamy nad faktem, że nie wszystkie komitety wyborcze respektowały zasady czystej i merytorycznej kampanii”. Sąd Okręgowy podkreślił, że w kampanii o stanowisko Burmistrza Miasta i Gminy S. brało udział pięciu kandydatów, a nie dwóch oraz, że z zacytowanych słów nie wynika, by dotyczyły one wnioskodawcy, nie wynika także, aby dotyczyły one wszystkich pozostałych czterech komitetów kandydatów na stanowisko burmistrza. Stwierdził, że przekonanie wnioskodawcy, że słowa te dotyczyły wszystkich konkurentów Z. B. (1), a w szczególności wnioskodawcy, to jego subiektywna ocena, której nie sposób ocenić przez pryzmat regulacji art. 111 kodeksu wyborczego. Jako przyczynę niemożności zastosowania „trybu wyborczego” Sąd Okręgowy wskazał, że wypowiedź tej treści to ocena prowadzenia kampanii wyborczej przez inne osoby, do której prawo ma każdy. Stwierdził, że w trybie wyborczym zabrania się rozpowszechniania nieprawdziwych informacji, co oznacza zakaz podawania takich informacji, które poddają się ocenie według kryterium: prawda - fałsz, zaś oceny nie mogą być wartościowane w powyższy sposób. W konsekwencji Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że Z. B. (1) miał prawo do subiektywnego przekonania, że inne osoby z nim konkurujące i ich komitety wyborcze, prowadziły nieczystą i niemerytoryczną kampanię. Także słowa o nieposiadaniu wiedzy na temat zasobów Gminy S. oraz o braku kompetencji i umiejętności zaprezentowania realistycznego programu wyborczego, Sąd Okręgowy poczytał za dozwoloną - na gruncie kodeksu wyborczego - ocenę kompetencji i kwalifikacji. Podkreślił, że każdy uczestnik wyborów i kampanii wyborczej ma prawo do oceniania kompetencji i kwalifikacji osób kandydujących. Stwierdził także, że posiadanie kompetencji i kwalifikacji jest ocenne i nie można do nich odnosić pojęć „prawda”, „fałsz”.

Nadto, Sąd Okręgowy wskazał, że choć umieszczone w informatorze wyborczym wnioskodawcy, zdjęcie remizy przedstawiające budynek OSP w D. nie jest opatrzone stwierdzeniem, że prezentowany obiekt stanowi mienie Gminy S., to sformułowanie „niedoinwestowanie remizy OSP”, sugeruje, że gmina nie wykonuje swoich obowiązków w zakresie „doinwestowania” tych obiektów. Zatem z punktu widzenia wyborcy to materiał zawierający negatywną ocenę obecnych władz gminy, czyli Z. B. (1), który zaniedbał „doinwestowanie” tego obiektu. Gdyby wnioskodawca podał w swoim materiale, że -w odróżnieniu od aktualnych władz gminy, zamierza przeznaczyć gminne środki na wsparcie obiektów, które co prawda nie są mieniem gminnym, ale z punktu widzenia społeczności lokalnej mają ważne znaczenie, to nie byłoby wątpliwości jakie są intencje Komitetu Wyborczego T. D.. Jeśli zatem uczestnicy pisząc o manipulacji - polegającej na posługiwaniu się zdjęciem remizy OSP w D., mieli na myśli materiał" wnioskodawcy, to po prostu zareagowali na treść zawartą w tym materiale. Treść ta była jednak na tyle nieprecyzyjna, że mogła być odebrana w taki sposób, jak to odczytali uczestnicy, w związku z czym nie ma podstaw, by udzielać wnioskodawcy ochrony przewidzianej w kodeksie wyborczym.

Natomiast fragment kwestionowanego materiału wyborczego dotyczący dróg, Sąd Okręgowy ocenił, jako mogący odnosić się do wypowiedzi T. D. zawartej w informatorze wyborczym, przy czym stwierdził, że również nie poddaje się on ocenie prawda - fałsz, bowiem jest polemicznym odniesieniem się do niej. Sąd Okręgowy podkreślił, że obaj kandydaci prezentują odmienne zapatrywania na aktywność władz gminy w tej dziedzinie, a to stanowi ocenę, do której każdy ma prawo.

Postanowienie to zaskarżył w całości wnioskodawca, domagając się uwzględnienia w całości zgłoszonych we wniosku roszczeń oraz zasądzenia od uczestników solidarnie na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje. Zarzucił Sądowi Okręgowemu:

1) sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, skutkującą ustaleniem, że swojej publicznej wypowiedzi Z. B. (2) nie kierował do Komitetu Wyborców T. D., a zarzut nieczystej i niemerytorycznej kampanii odnosił do kilku komitetów wyborczych, bo w dacie formułowania tej wypowiedzi działało na terenie Miasta i Gminy S. łącznie 5 komitetów wyborczych do organów gminy, a z wypowiedzi tej nie wynika, iżby kierował ją pod adresem wnioskodawcy, gdyż nie wynika z niej (użycie wyrazów „niektórych komitetów”), aby dotyczyły wszystkich pozostałych czterech komitetów,

2) bezzasadne przyjęcie, że użyte w materiale wyborczym wnioskodawcy zdjęcie remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w D. opatrzone komentarzem „Niedoinwestowane remizy OSP” sugeruje, że Gmina nie wykonuje swoich obowiązków w zakresie „doinwestowania” tych obiektów, a to dlatego, że zdjęcie to zamieszczono w jednej z czterech części treści materiału wyborczego zawierających różne przykłady miejsc wymagających zainteresowania ze strony władz Gminy, którymi zajmą się obecnice T. D..

Uczestnicy nie wnieśli odpowiedzi na zażalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Trafnie Sąd Okręgowy uznał, że będąca przedmiotem sporu wypowiedź uczestnika Z. B. (1) we wpisie z 19 października 2018r., publikowana także przez jego komitet wyborczy, zarzucająca bliżej nieokreślonym komitetom wyborczym manipulacje wyborcze nie była skierowana wprost przeciwko wnioskodawcy, ani też przeciwko wszystkim czterem komitetom wyborczym, w tym przeciwko wnioskodawcy. Świadczyło o tym jednoznacznie użyte w tej wypowiedzi sformułowanie „...nie wszystkie komitety wyborcze respektowały zasady czystej i merytorycznej kampanii...” W związku z czym wyborcy nie mogli wiązać tej wypowiedzi bezpośrednio z wnioskodawcą. Ponadto wnioskodawca kontestował jedynie dwa z kilku zawartych w tej wypowiedzi przykładów manipulacji wyborczych, co implikuje stwierdzenie, że nie kontestował co do zasady samego stwierdzenia uczestnika, że doszło do manipulacji wyborczych, a jedynie kontestował przykłady tych manipulacji, które sam ocenił jako odnoszące się do jego własnych materiałów wyborczych. Zatem swą legitymację do złożenia wniosku o wydanie na podstawie art. 111 kodeksu wyborczego orzeczenia w trybie wyborczym wywiódł z własnej oceny treści wypowiedzi uczestnika.

I choć Sąd Apelacyjny zgadza się z wnioskodawcą, że takie odniesienie wypowiedzi uczestnika Z. B. (1) było możliwe przez wnikliwą analizę materiałów wyborczych wnioskodawcy i kreowało legitymację czynną wnioskodawcy do złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie wyborczym, to konstatacja ta nie prowadzi do uwzględnienia tego wniosku. Trafnie bowiem Sąd Okręgowy przyjął, że wypowiedź uczestnika Z. B. (1) we wpisie z 19 października 2018r. nie zawierała nieprawdziwej informacji. Otóż w istocie wnioskodawca w opublikowanym przez siebie Informatorze wyborczym, na s. 10 zamieścił najpierw zdjęcia „zaniedbanych budynków gminnych”, a poniżej zdjęcia „niedofinansowanych remiz OSP”, które można było odebrać jako zarzut skierowany pod adresem obecnych władz gminy, w tym do burmistrza Z. B. (1) zaniedbywania budynków gminnych i niedofinansowania remiz OSP, co w zestawieniu z niekwestionowanym faktem, że budynek remizy OSP nie jest budynkiem gminnym, a finansowanie OSP nie leży w gestii gminy, kwalifikowane być mogło za manipulację wyborczą. Wbrew wywodom zażalenia Informator wyborczy wnioskodawcy był na tyle nieprecyzyjny, że mógł być tak odczytany (sugerował), że zaniedbaniem obecnego burmistrza jest brak dofinansowania jednostki OSP w D. i brak remontu jej remizy. W taki też sposób materiał ten odczytał Sąd Okręgowy. Zatem wypowiedź Z. B. (1) w tej części nie zawierała nieprawdy i nie implikowała udzielenia wnioskodawcy ochrony w trybie przewidzianym przez kodeks wyborczy.

Zaś odnośnie do kontestowanej wypowiedzi na temat należytego zabiegania przez obecne władze o remonty dróg powiatowych, to po pierwsze stwierdzić trzeba, że zamieszczenia przez wnioskodawcę w Informatorze wyborczym zdjęć zaniedbanych dróg nie sposób było odebrać inaczej jak zarzutu o brak należytego zadbania o te drogi. Stopień, czy też skala działań, które można uznać za „należyte” ewidentnie jest kwestią oceny i wymyka się spod wartościowania „prawda” - „fałsz”. Każdy z uczestników, jak i każdy wyborca ma prawo do własnej oceny, czy poziom zabiegania przez organy gminy o remonty dróg powiatowych jest należyty, czy też należyty nie jest. Zatem zarówno wypowiedź

wnioskodawcy, jak i uczestnika w tej materii – jako ocenna nie podlegała ochronie przewidzianej przez przepisy Kodeksu wyborczego.

Z tych to przyczyn Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty zażalenia nie są w stanie wzruszyć trafności zaskarżonego rozstrzygnięcia i - na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c. i art. 13 §2 k.p.c. oraz art. 111 § 3 Kodeksu wyborczego - oddalił zażalenie.

SSA Joanna Naczyńska SSA Ewa Jastrzębska SSA Anna Bohdziewicz